

Pavouci a sekáči na kmenech stromů Hostýnsko-vsetínské hornatiny Spiders and Harvestmen on tree trunks in the Hostýnsko-vsetínská highlands

•
Ondřej Machač

Katedra ekologie a životního prostředí, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Šlechtitelů 11, CZ-783 71 Olomouc; e-mail: machac.ondra@seznam.cz

Keywords: Araneae, Czech Republic, *Dasumia carpatica*, Opiliones, tree trunks

Abstract: This paper describes the spider and Harvestmen fauna on tree trunks in the locality Lhotské Paseky near Lhota u Vsetína (Vsetín district, Moravia, Czech Republic). Spiders were collected by pitfall traps which were placed on tree trunks (spruce and beech) at three different heights – 0.5, 2 and 4 m. A total 33 spider species and 3 Harvestmen species were collected. More species were collected on the spruce trunks than on the beech trunks. *Drapetisca socialis* was the most abundant species on beech; *Amaurobius fenestralis* and Harvestman *Platybunus bucephalus* were the most abundant on spruce. A rare finding is the Carpathian endemic species *Dasumia carpatica*, Lhotské Paseky is a new locality of this species for the Czech Republic.

ÚVOD

Hostýnsko-vsetínská hornatina patří z arachnologického hlediska k málo prozkoumaným oblastem České republiky (BUCHAR & RŮŽIČKA 2002). Výsledky arachnologické exkurze ze Vsetínska publikoval Majkus (MAJKUS 2000). Studie bezobratlých zimujících na kmenech jedlí na Vsetínsku se zabývala také pavouky (SPITZER et al. 2010). Výsledky výzkumu pavouků a sekáčů žijících na kmenech smrků a buků tak kromě ekologických poznatků přináší i nové údaje o arachnofauně této oblasti.

ZKOUMANÉ ÚZEMÍ

Studovaná lokalita Lhotské Paseky se nachází asi 2 km severně od obce Lhota u Vsetína v okrese Vsetín v jižní části Hostýnsko-vsetínské hornatiny: pole síťového mapování 6673; 49°19'4"N, 17°56'39"E. Jedná se o převážně kulturní porosty smíšených a smrkových lesů s ostrůvky bučin ve výšce 525–600 m n. m.

METODIKA

Ke sběru materiálu byly použity plastové kelímky o objemu 500 ml, naplněné do třetiny

nasyceným roztokem kuchyňské soli. Kelímky těsně přiléhaly ke kmeni a byly opatřeny plastovými svodnými lištami obepínající část kmene. Pasti byly umístěny na 9 bucích a 9 smrcích ve výšce 0,5, 2 a 4 m, v každé z výškových úrovní byly na samostatných kmenech umístěny tři pasti. Vybírány byly jednou měsíčně od dubna do října v roce 2014. Doplnkovou metodou byl individuální sběr z povrchu kmene. Názvosloví pavouků je uvedeno podle Světového katalogu pavouků (PLATNICK 2014), názvosloví sekáčů podle Bezděčky (BEZDĚČKA 2008). Obývané strata jsou pro jednotlivé druhy pavouků uvedena podle Katalogu pavouků ČR (BUCHAR & RŮŽIČKA 2002).

VÝSLEDKY A DISKUZE

Celkem bylo získáno 313 jedinců pavouků a 189 jedinců sekáčů (Tab. 1). Bylo zjištěno 33 druhů pavouků z 16 čeledí a tři druhy sekáčů ze dvou čeledí. Na kmenech buků bylo zaznamenáno 14 druhů pavouků a dva druhy sekáčů. Pouze na bucích bylo zjištěno 7 druhů pavouků a sekáč *Leiobunum rupestre*. Na kmenech smrků bylo zjištěno 26 druhů pavouků a dva druhy

sekáčů. Pouze na smrcích bylo zjištěno 21 druhů pavouků a sekáč *Platybunus bucephalus*. Nejpočetnějším druhem pavouka na kmenech buků byla plachetnatka *Drapetisca socialis*, která představovala 60 % ze všech získaných jedinců, na smrcích byla nejpočetnější cedivka *Amaurobius fenestralis* (36 %) a ze sekáčů *Platybunus bucephalus* (72 %).

Byly nalezeny téměř všechny druhy pavouků, které uvádí výzkum bezobratlých zimujících pod šupinkami kůry jedlí na Vsetínsku (SPITZER et al. 2010) s výjimkou pavučenky *Moebelia penicillata* a plachetnatky *Centromerus brevivulvatus*. Získaný materiál představuje převážně běžné lesní druhy pavouků a sekáčů, které se vyskytují výhradně nebo příležitostně na kmenech stromů (WEISS 1995) nebo na bylinné a keřové vegetaci. Dvanáct zjištěných druhů pavouků je považováno za specializované nebo občasné obyvatele kmenů stromů, 11 druhů je běžně epigeických. Tyto druhy však byly nalezeny jen v pastech umístěných ve výšce 0,5 m nad zemí a většinou v počtu jednoho jedince, takže jejich výskyt na kmenech stromů lze označit za náhodný. Přítomnost některých převážně epigeických druhů pavouků na

kmenech stromů uvádí také Blick (BLICK 2011). Nejvíce druhů pavouků bylo získáno ve výšce 2 m, kde bylo 24 druhů pavouků. Počet druhů i jedinců pavouků na smrcích byl výrazně vyšší než na bucích.

U sekáčů byl počet druhů vyrovnaný, ale počet jedinců byl výrazně vyšší na kmenech smrků, což je dáno vysokou početností druhu *P. bucephalus*. Tento sekáč je běžným druhem obývajícím kmene jehličnatých stromů (ŠILHAVÝ 1956; WEISS 1995). Na smrcích byl opakovaně nalezen karpatský endemit *Dasumia carpatica*. Tento druh je považován za epigeický a publikované nálezy jsou ze zemních pastí či sběru pod kameny a dřevem (BUCHAR & RŮŽIČKA 2002). Tato vzácná šestiočka byla z našeho území dosud známa jen z podhůří Beskyd a nepublikované údaje pochází ze Vsetínských vrchů a Bílých Karpat. Nález z kulturní smrčiny u Lhoty u Vsetína je tak novou lokalitou tohoto druhu v ČR. Na smrku byl zjištěn na Moravě nehojný druh záprředníka *Clubiona subsultans*.

PODĚKOVÁNÍ

Tento výzkum byl podpořen interním grantem Univerzity Palackého č. PrF_2014_021.

Tab. 1. Seznam zjištěných druhů pavouků a sekáčů. Strat – stratifikace druhu: C – koruny stromů, G – povrch půdy, H – bylinné patro, S – keřové patro, T – kmeny stromů, V – vertikální povrch skal, zdí.

Tab. 1. List of the spiders and harvestman species. Strat – stratification: C – canopies, G – ground layer, H – herb layer, S – shrub layer, T – tree trunks, V – vertical surfaces.

Druh	strat	0,5 m	2 m	4 m	buk	smrk
Pavouci (Araneae)						
Segestriidae						
<i>Segestria senoculata</i> (Linné, 1758)	G, V, T		3	5		8
Dysderidae						
<i>Dasumia carpatica</i> (Kulczyński, 1882)	G	2	2	1		5
<i>Harpactea lepida</i> (C. L. Koch, 1838)	G		2		2	
Mimetidae						
<i>Ero furcata</i> (Villers, 1789)	G, S, T		2			2
Uloboridae						
<i>Hyptiotes paradoxus</i> (C. L. Koch, 1834)	C		1			1
Theridiidae						
<i>Parasteatoda lunata</i> (Clerck, 1757)	V, S, T	1	3	1	5	
<i>Platnickina tinctoria</i> (Walckenaer, 1802)	S, T, C		3			3
<i>Theridion mystaceum</i> L. Koch, 1870	T		1	4		5

Druh	strat	0,5 m	2 m	4 m	buk	smrk
Linyphiidae						
<i>Centromerus sylvaticus</i> (Blackwall, 1841)	G	1			1	
<i>Drapetisca socialis</i> (Sundevall, 1833)	T		41	30	60	11
<i>Labulla thoracica</i> (Wider, 1834)	G	8	1		2	7
<i>Lepthyphantes minutus</i> (Blackwall, 1833)	T	5	4	3		12
<i>Pityohyphantes phrygianus</i> (C. L. Koch, 1836)	C		1			1
<i>Tenuiphantes tenebricola</i> (Wider, 1834)	G	1			1	
Araneidae						
<i>Araneus diadematus</i> Clerck, 1757	V, S, C		1			1
<i>Cyclosa conica</i> (Pallas, 1772)	S		1	2		3
<i>Nuctenea umbratica</i> (Clerck, 1757)	V, T			6		6
Agelenidae						
<i>Coelotes terrestris</i> (Wider, 1834)	G	2			1	1
<i>Histopona torpida</i> (C. L. Koch, 1834)	G	11	7		4	14
<i>Tegenaria silvestris</i> (L. Koch, 1872)	G	4		2		6
Hahniidae						
<i>Cryphoea silvicola</i> (C. L. Koch, 1834)	G, S, T		2			2
<i>Hahnia pusilla</i> C. L. Koch, 1841	G	1			1	
Amaurobiidae						
<i>Amaurobius fenestralis</i> (Ström, 1768)	G, V, T	31	40	11	9	73
<i>Callobius claustrarius</i> (Hahn, 1833)	G	8				8
Clubionidae						
<i>Clubiona pallidula</i> (Clerck, 1757)	G, S		4		4	
<i>Clubiona subsultans</i> Thorell, 1875	G, T		2			2
Anyphaenidae						
<i>Anyphaena accentuata</i> (Walckenaer, 1802)	T, C		13	16	17	12
Gnaphosidae						
<i>Haplodrassus silvestris</i> (Blackwall, 1833)	G	1			1	
Philodromidae						
<i>Philodromus collinus</i> C. L. Koch, 1835	G, H		2	3		5
<i>Philodromus margaritatus</i> (Clerck, 1757)	T		9			9
Thomisidae						
<i>Diaea dorsata</i> (Fabricius, 1777)	S, C	1	5		2	4
<i>Xysticus audax</i> (Schrank, 1803)	G, H		1			1
Salticidae						
<i>Dendryphantes rudis</i> (Sundevall, 1833)	S, C	1				1
Sekáči (Opiliones)						
Phalangiiidae						
<i>Mitopus morio</i> (Fabricius, 1799)		32	25	12	23	46
<i>Platybunus bucephalus</i> (C. L. Koch, 1835)			62	55		117
Sclerosomatidae						
<i>Leiobunum rupestre</i> (Herbst, 1799)				3	3	

LITERATURA

BEZDĚČKA P. (2008): Seznam sekáčů (Opiliones) České republiky. Checklist of harvestmen (Opiliones) of the Czech Republic. *Klapalekiana* 44: 109–120.

BUCK T. (2011): Abundant and rare spiders on tree trunks in German forests (Arachnida, Araneae). *Arachnologische Mitteilungen* 40: 5–14.

BUCHAR J. & RŮŽIČKA V. (2002): *Catalogue of spiders of the Czech Republic*. Peres Praha. 351 pp.

MAJKUS Z. (2000): Arachnofauna vybraných lokalit Vsetínska. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Ostraviensis* 192. Biologická-Ekologická. 6–7: 57–70.

PLATNICK N. I. (2014): *The world spider catalog, version 15*. American Museum of Natural History, <http://research.amnh.org/entomology/spiders/catalog/index.html>; DOI: 10.5531/db.iz.0001 (accessed 10 September 2014).

SPITZER L., KONVIČKA O., TROPEK R., ROHÁČOVÁ M., TUF I. H. & NEDVĚD O. (2010): Společenstvo členovců (Arthropoda) zimujících na jedli bělokoré (*Abies alba*) na Valašsku (okr. Vsetín, Česká republika). *Časopis Slezského Muzea Opava* 59: 217–232.

ŠILHAVÝ V. (1956): *Sekáči – Opilionidea. Fauna ČSR* 7. Nakladatelství ČS. Akad. věd., Praha, 273 pp.

WEISS I. (1995): Spinnen und Weberknechte auf Baumstämmen in Nationalpark Bayerischer Wald. In RŮŽIČKA V. (ed.), *Proceedings of the 15th European Colloquium of Arachnology*. Institute of Entomology, České Budějovice, pp. 184–192.